

ВИДИ ДОГОВОРІВ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ЗАЛЕЖНО ВІД ОБ'ЄКТА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

В умовах входження України у європейську спільноту договірне регулювання відносин відіграє надзвичайно важливе значення. Одним із договорів, актуальність дослідження якого в сьогоdnішніх умовах зростає, є договір перевезення.

Варто зазначити, що загальна характеристика договорів перевезення та їх окремі різновиди, були предметом дослідження в працях багатьох українських науковців, серед яких В. В. Луць, С. Д. Русу, І. О. Безлюдько, І. В. Булгакова, Е. М. Деркач, І. А. Діковська, О. В. Клепікова, Т. О. Колянковська, О. С. Кужко, О. М. Нечипуренко, Г. В. Самойленко, Л. Я. Свистун, Є. Д. Стрельцова, Р. І. Таш'ян, М. Л. Шелухін та ін.

Проте поза увагою науковців залишилось дослідження видів договорів перевезення та критеріїв, на підставі яких окремі договори перевезення виділені як самостійні різновиди, крізь призму норм Цивільного кодексу України та інших актів законодавства України. Адже поділ договорів на групи за встановленими критеріями дозволяє удосконалити їх правове регулювання та встановити систему.

В кодифікованому акті цивільного законодавства України договори перевезення регулюються положеннями Глави 64 «Перевезення» (статті 908 – 928) [1].

В Цивільному кодексі України зазначено різні види договорів перевезення: договір перевезення вантажу, договір перевезення пасажирів та багажу, договір чартеру (фрахтування), договір перевезення в прямому змішаному сполученні, довгостроковий договір, договір перевезення транспортом загального користування. Очевидно, зазначені договори виділено за різними критеріями.

Спробуємо визначити, які із договорів перевезення виділені за об'єктом, та проаналізувати, чи всі види договорів перевезення за об'єктом закріплені в нормах Цивільного кодексу України.

У першій статті глави 64 Цивільного кодексу України – статті 908 закріплюється норма, що перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти здійснюється за договорами перевезення. Таким чином, залежно від об'єкта перевезення в кодифікованому акті цивільного законодавства закріплюються такі види договорів перевезення: договори перевезення вантажу, договори перевезення пасажирів, договори перевезення багажу та договори перевезення пошти.

Не всі дефініції названих договорів сформульовані в нормах Цивільного кодексу України. В кодексі сформульовані лише визначення поняття договору перевезення вантажу (ч.1 ст. 909 ЦК України) та договору перевезення пасажирів та багажу (ч.1 ст. 910 ЦК України). При цьому для договору перевезення пасажирів та багажу закріплено спільне визначення поняття.

Включення в єдине поняття договору перевезення як пасажирів, так і багажу не дає підстав для висновку про правову єдність цих двох договорів. Крім того, юридичні їх ознаки різні: договір перевезення пасажирів є консенсуальним, а договір перевезення багажу – реальний. Письмове оформлення цих договорів також різне: укладення договору перевезення пасажирів підтверджується проїзним документом (квитком), а здавання пасажирів багажу, вантажобагажу – відповідно багажними, вантажобагажними квитанціями [2, с. 529].

Визначення поняття договору перевезення пошти в нормах Цивільного кодексу України не закріплюється. Хоча якщо закріплюється поняття договору перевезення трьох із названих в ч.1 ст. 908 Цивільного кодексу України об'єктів, було б логічним закріпити в нормах цього кодифікованого акту також визначення поняття договору перевезення пошти.

Цивільний кодекс України як різновид договору перевезення зазначає договір чартеру (фрахтування). Із дефініції цього договору, наведеної у ч.1 ст. 912 Цивільного кодексу України, випливає, що такий договір відрізняється від інших договорів перевезення за об'єктом. Ним може бути вся або частина місткості в одному чи кількох транспортних засобах на один або кілька рейсів для здійснення перевезень вантажу, пасажирів, багажу, пошти.

Аналіз нормативно-правових актів свідчить, що не всі об'єкти перевезення зазначені в нормах ст. 908 Цивільного кодексу України. Так, відповідно до Правил перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України, затверджених наказом Міністерством транспорту та зв'язку України від 27.11.2006 р. № 1196, вантажобагаж також є самостійним об'єктом договору перевезення [3].

Транспортний засіб як об'єкт виступає також відповідно до іншого різновиду договору перевезення – договору буксирування. Про нього не згадується в нормах Цивільного кодексу України. Він застосовується на морському та внутрішньому водному видах транспорту, тому регулюється спеціальним законодавством у цій сфері. Так, відповідно до ст.222 Кодексу торговельного мореплавства України [4] та ст. 126 Статуту внутрішнього водного транспорту СРСР [5] об'єктом цього різновиду договору перевезення може виступати судно або інший плавучий об'єкт.

Таким чином, норми Цивільного кодексу України зазначають лише деякі різновиди договорів перевезення за об'єктом і не охоплюють всю розгалужену систему транспортних договорів, що є ґрунтом для подальших наукових розробок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України від 28.03.2003 р. – 2003. – № 11. – С. 7. – Ст.461.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. – 2-е вид., перероб. і доп. / За ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – Т.ІІ. – 1088 с.
3. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: Наказ Міністерством транспорту та зв'язку України від 27.11.2006 р. № 1196 // Офіційний вісник України від 20.04.2007 р. – 2007. – № 26. – С. 51. – Ст. 1065.

4. Кодекс торгівельного мореплавства України від 23.05.1995 р. // Відомості Верховної Ради України від 21.11.1995 р. – 1995. – № 47. – Ст. 349
5. Статуту внутрішнього водного транспорту СРСР: Постанова Ради Міністрів СРСР від 15 жовтня 1955 р. // Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v1801400-55/card6#Public>

Ментух Н. Ф.,

к.ю.н., доцент, кафедри
конституційного, адміністративного та
фінансового права ЮФ ТНЕУ

Шевчук О.Р.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри
конституційного,
адміністративного та фінансового права
ЮФ ТНЕУ

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ КОРПОРАТИВНОГО СЕКРЕТАРЯ

Присутність в складі компанії корпоративного секретаря як особливої особи, яка безпосередньо відповідає за систему корпоративного управління, відноситься до числа західних корпоративних традицій. Наявність даної особи та реальне виконання нею свої обов'язків – ознака прозорості перед інвесторами, а також один із механізмів захисту інтересів акціонерів та підвищення рівня їхнього добробуту.

Так, в багатьох країнах світу (Великобританії, США, Канаді, Австралії, а також у Гонконгу, Сінгапурі, Болгарії) в організаційній структурі корпорації обов'язково є посада корпоративного секретаря, або директора чи спеціаліста по зв'язкам з інвесторами. Введення такої посади було викликано зростанням інформаційних потреб інвесторів, що змусило компанії приділяти більше уваги рівню корпоративного управління, покращенню якісного боку взаємодії з акціонерами, особливо дрібними.

Слід відмітити, що у міжнародній практиці представлені два схожих інститути: корпоративний секретар – corporate secretary (у США та Канаді) і секретар компанії – company secretary (у Великобританії, Австралії, Сінгапурі, Гонконгу і Таїланді). Безумовно, це пов'язано з особливостями традицій ділового обороту і моделей корпоративного управління, що склалися в різних країнах. Головна відмінність секретаря компанії від корпоративного секретаря полягає в тому, що функції та зона відповідальності у першого трохи ширші, ніж у другого. В деяких країнах наявність такої посадової особи в публічних компаніях диктується нормами законодавства: у Великобританії – «Законом про компанії», в Австралії – «Законом про корпорації». Корпоративний секретар у закордонних компаніях вважається старшою посадовою особою (senior corporate officer), яка відіграє провідну роль в адмініструванні найважливіших сфер корпоративного управління[1].